називають як «свиня» (як відомо Ас має перевагу при певних видах карточних ігор). Інше тлумачення: при змаганнях досить часто як винагороду давали свиню. Це викликало сміх, але крім того ще й дещо цінне, прибуток. Ця ідіома ще має значення «Не було би щастя, та нещастя допомогло».

Wenn Schweine Flügel hätten... (досл. «Як би свині мали крила…»). Мається на увазі, що бажання могло би здійснитися лише тоді, коли б свині могли літати, а оскільки свині не літають, то воно є нездійснене.

Mal den Teufel nicht an die Wand! (досл. «Не малюй чорта на стіну!») . Не слід лякати когось поганими застереженнями. Ідіома походить з того, що чорт приходить, коли називаєш його імя або малюєш на стіні. Тобто це є застереженням не накликати біду.

Er ist ein Wolf im Schafspelz (досл. «Він є вовком в овечій шкурі»). Тобто йдеться про когось, хто має злі наміри, але видає себе за добру та лагідну людину.

Mit den Wölfen heulen. (досл. « З вовками вити»). Тобто заради якоїсь вигоди або, щоб уникнути якоїсь небезпеки, поводитися не завжди коректно, діяти за тими правила, які встановлюють в даному товаристві в даний час. Ця ідіома була відома ще за часів Стародавнього Риму.

Підводячи підсумки, слід відмітити, що фразеологізми, прототипи яких сягають ще в глибину віків, продовжують жити в актуальній свідомості носіїв мови і сьогодні. Вони є ніби живими свідками історичного минулого народу-носія мови. Ідіоми допомагають зрозуміти культуру народу навіть пізнати його історію.

Розгляд фразеологізмів зі словами з тваринного світу забезпечує більш глибоке проникнення в суть цих одиниць, більш глибоке розуміння образу, який ліг в основу фразеологізу. Поведінка людини часто порівнюється з образами та поведінкою тварин.

На основі анализу фразеологічнооого складу німецької мови можна виділити досить великий пласт фразеологізмів з національно- культурною компонентою в своїй семантиці, який підтверджує той факт, що фразеологія поряд з лексикою є зібранням фонових знань. Загалом ідіоми, їх класифікація, тлумачення та широке застосування в мовному процесі є доволі цікавою темою для подальшого дослідження.

Література

Гаврись В.І. Німецько-український фразеологічний словник. – К.: Радянська школа, 1981. *Лейн Л., Мальцева Д.Г., Зуев А.Н.* Немецко-русский словарь. – М., 1992. *Трофимук М., Трофимук О.* Латинсько-український словник. – Л., 2001. *Lutz Röhrich*. Das große Lexikon der sprichwörtlichen Redensarten. Neuausgabe in 3 Bänden. Herder, Freiburg im Breisgau 1991/92, ISBN 3- 451-22080-6. *Wolfgang Mieder*: Deutsche Redensarten, Sprichwörter und Zitate. Studien zu ihrer Herkunft, Überlieferung und Verwendung. Praesens, Wien 1995.

ЯНЧУК С.Я.
(Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка)

ВІДТВОРЕННЯ СТИЛІСТИЧНИХ ПАРАМЕТРІВ ТА ХАРАКТЕРИСТИК АНГЛОМОВНОГО МИРОТВОРЧОГО ДИСКУРСУ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Миротворча діяльність є однією з визначальних рис зовнішньої політики України на світовій арені. Активна участь Збройних Сил України у операціях з підтримання миру та стабільності сприяє зростанню авторитету України в системі

колективної безпеки та досягненню оперативної взаємосумісності з військовими підрозділами країн-членів та країн-партнерів НАТО. Невирішеною залишається проблема лінгвістичного забезпечення миротворчих підрозділів, що перешкоджає якісній роботі багатонаціональних штабів.

Питання ґрунтовного аналізу англомовної миротворчої документації є досі відкритим і актуальним для вітчизняного перекладознавства. До перших розвідок в цьому напрямку відносяться наступні роботи: посібник В.О. Заросила "Підготовка кандидатів для цивільної поліції ООН" (2002) та навчально-методичний посібник "Англійська ділова мова для військових" (2007), автори: Ю.М. Пащук та П.П. Черник. Варто зазначити, що єдиним фундаментальним джерелом, на яке спираються військові перекладачі, залишається підручник Л.Л. Нелюбіна "Перевод боевых документов армии США" (1989 р.).

Метою нашого дослідження є визначення основних стилістичних труднощів, які доводиться долати під час перекладу військової документації та офіційної кореспонденції міжнародних миротворчих сил.

В нашому дослідженні ми не намагаємось виокремити жанрово-стилістичні проблеми перекладу в окрему перекладознавчу сферу, що з теоретичної точки зору є досить умовним, а, можливо, й невиправданим. Проте при розгляді проблем перекладу англомовного миротворчого дискурсу в навчальних, аналітичних та певною мірою евристичних цілях доцільним видається окремий розгляд різних аспектів і проблем перекладу, в даному випадку – жанрово-стилістичних труднощів [Карабан 2002, с. 273].

Предметом дослідження запропонованої статті є способи та прийоми відтворення стилістичних засобів документів оперативно-тактичного рівня, інформаційно-звітних документів та службової кореспонденції, якими вони відтворюються в цільовій мові.

Матеріалом для нашого дослідження слугували в першу чергу оперативні та інформаційно-звітні документи миротворчих місій ООН та НАТО, а також зразки офіційної кореспонденції національних контингентів.

Переклад військової документації належить до сфери військово-технічного перекладу, яка в свою чергу є одним із видів спеціального перекладу [Нелюбин 1989, с.138]. Даний різновид спеціального перекладу вимагає максимально точного відтворення тексту документа та його структури, яка, в нашому випадку, регламентована стандартами НАТО.

Переклад, як форма писемного відтворення оригіналу, покликана забезпечити не тільки лексичну, а й стилістичну його відповідність текстові оригіналу. Будь-який офіційний документ повинен бути відтворений з обов'язковим врахуванням його форми і змісту. Без попереднього опанування перекладу різних типів документів на українську мову, не можна говорити про уміння правильно складати відповідні документи англійською мовою. Такий вид перекладацької діяльності досі не підкріплений теоретичним підґрунтям. Військовим перекладачам і спостерігачам щоденно доводиться займатися переглядом та реферативним перекладом зведень повідомлень та відгуків іноземних ЗМІ (в тому числі й інтернет-джерел) про перебіг збройних сутичок, нападів, заворушень та ін. Здійснюється постійний нагляд за становищем ворогуючих сторін, результати якого відображаються в доповідях для вищестоящих штабів. Згадані види робочої документації повинні створюватися у суворій відповідності із стандартизованими нормами створення документації, якою могли б послуговуватись представники усіх миротворчих контингентів.

Жанрово-стилістична спрямованість текстів оперативних документів та офіційної кореспонденції миротворчих контингентів має всі риси стилю мови документів [Корунець 2008, с. 258]. Особливостями цього стилю є чітка відповідність

міжнародним нормам і стандартам (в нашому випадку це стандарти НАТО), загальноприйнята для міжнародного співтовариства миротворча термінологія, повна відсутність емоційного забарвлення та національного колориту у повідомленнях.

Англомовний миротворчий дискурс є спільним для усіх багатонаціональних структур, що в тій чи іншій мірі беруть участь у міжнародній миротворчій діяльності. Він являє собою досить стандартизований тип мовлення, що пояснюється стереотипністю ситуацій, з якими доводиться стикатись під час виконання службових обов'язків. Важливим чинником успішної військової взаємодії усіх національних миротворчих контингентів є спроможність максимально лаконічного і водночас повного і точного викладу інформації, яка повинна надаватися у найстисліший термін [Дубенко 2005, с. 57]. Не припустимим вважається дотримання національних норм складання документів, вживання "туманних" тверджень та будь-якої двозначності. З метою спрощення взаєморозуміння, національні контингенти послуговуються обмеженою кількістю лексичних одиниць, переважна більшість з яких являє собою загальноприйняті штампи та кліше, що відповідають типовим службовим ситуаціям. В основі стандартизованої документації НАТО лежать англо-американські норми, якими керуються всі країнами-членами Альянсу та країни-учасники Програми "Партнерство заради миру" (ПЗМ) для досягнення оперативної взаємосумісності. Тому створювана нині вітчизняна система об'єктивно ґрунтується на принципах гармонізації з системою стандартизації та кодифікації НАТО, до якої вже приєдналися 53 розвинуті держави світу, в тому числі і Росія [Кумеда 2007, с. 27].

Оперативні документи призначені для оформлення наказів та розпоряджень командування на виконання службових обов'язків та бойових завдань підлеглими підрозділами.

Інформаційно-звітні документи призначені для доповіді вищестоящому командуванню про хід виконання поставлених завдань і зміни оперативної обстановки у зоні відповідальності [Балабін 2008, с. 290].

В нашому дослідженні ми проаналізували найпоширеніші оперативні та інформаційно-звітні документи миротворчих місій, з якими доводиться працювати українським військовим перекладачам, а саме: Fragmentary Order (FRAGO) – частковий бойовий наказ/бойове розпорядження, Situation Report (SITREP) – доповідь про оперативну обстановку, Intelligence Summary (INTSUM) – розвідувальні зведення/систематизовані дані розвідки, (ROE) Rules of Engagement – правила застосування сили. Оперативні документи характеризуються наступними стилістично значущими композиційними елементами: штамп наказу (heading), основна частина (body), заключна частина (ending) [Нелюбин 1989, с. 26] . З огляду на вимоги щодо обсягу даної публікації, ми розглянемо лише ті конструкції, які стали нормою оперативних документів і відтворюються в українському перекладі без будь-яких відхилень, наприклад:

– гриф секретності, що регламентує обмеження доступу до інформації, вказується у верхній та нижній частині кожної сторінки: Top Secret (TS) – документи найвищого рівня секретності; Secret – секретні документи; Confidential – конфіденційні документи; Restricted – документів для службового користування; Unclassified – нетаємні документи, доступ до таких документів не вимагає офіційного допуску;

– реквізити організації, під керівництвом якої проводиться миротворча місія, наприклад: UNITED NATIONS Interim Force in Lebanon / Тимчасові сили ООН у Лівані;

– реквізити миротворчого підрозділу: HQ, MNB (E) або HEADQUARTERS. MULTINATIONAL BRIGADE "EAST" / Штаб. Багатонаціональна бригада "Схід";

– реквізити адресанта та адресата, тема документу:

TO: MNB (E) HQ, J3

FROM: POLUKRBAT HQ, S3
SUBJECT: REPORT ON CORDON AND SEARCH OPERATION IN THE AREA OF VILLAGE SEVCE
В українському перекладі:
Одержувач: начальник оперативного відділу, Штаб Багатонаціональної бригади "Схід"
Відправник: начальник оперативного відділення оперативного и бойової підготовки, Штаб ПОЛУКРБАТу
Предмет документа: Рапорт проведення операції блокування та обшуку у селищі СЕВЧЕ та його околицях
– а) час і дата початку дії документа: 071800MAR09 – 18:00 год. 07 березня 2009 року; б) період виконання завдання: INTSUM # 152 Covering Period: 10 1200 MAR 09 to 10 2400 MAR 01 / Розвідувальне зведення № 152 охоплює період з 12:00 – 24:00 год. 10.03.2001; Time Zone Used Throughout the Plan (Order): LOCAL / Часовий пояс, в межах якого виконується План дій (Наказ): МІСЦЕВИЙ.

Призначення службової кореспонденції – налагодження та організація взаємодії; розгляд поточних питань; заохочення та дисциплінарні стягнення; запрошення на урочисті події та ін.

Службова кореспонденція миротворчих підрозділів характеризується цілою низкою особливостей, що відрізняють її від бойових документів. Це, в першу чергу, наявність емотивно-забарвлених елементів їх лексичного наповнення. Найбільш поширеними (беручи до уваги частотність використання) є наступні документи службової кореспонденції: Memorandum of Appreciation – службовий лист про визнання заслуг (від вищестоящого командування), Memorandum of Understanding – службова (доповідна) записка, Certificate of Appreciation – лист подяки і визнання (співпраці чи службових досягнень), Official Invitations for Service and National Events – офіційні запрошення на урочисті події службового чи національного характеру, Congratulations on Promotion – привітання з нагоди підвищення по службі, та ін.

Цим документам притаманний довільний стиль викладу основної частини з дотриманням правил службового етикету у звертаннях до військових та цивільних посадових осіб. Характерними рисами згаданих документів є видимі ознаки дипломатичного етикету, адже така кореспонденція покликана бути містком порозуміння не стільки між військовими та цивільними суб'єктами, а, що головніше, між різними націями, представленими у миротворчому процесі своїми військовими контингентами та цивільним персоналом.

Спільною ознакою документів службової кореспонденції є чітка й стандартизована структура, а також всі риси, які притаманні діловому листу. Визначальною для жанрово-стилістичної домінанти (або інваріанта) ДЛ є його інформативна структура (зміст), що проявляється у сукупності композиційних, мовних та прагматичних ознак [Шаргай 1998, с. 6]. У композиційному відношенні тексти службових документів є клішованими, тобто із чітко визначеною композиційною структурою [Поберезська, Волинець 2008, с. 102]. До стилістично значущих композиційних елементів англомовного службового листа належать стереотипні початок та закінчення, звертання до адресата (з урахуванням звання та посади). Форма і зміст службового листа визначають тон звертання до вищестоящих посадових осіб. Наприклад, формальне письмове звертання до командира багатонаціональної бригади – Brigadier General John W. Huber / Бригадний генерал Джон В. Х'юбер; неформальне – Dear BG Huber / Шановний пане генерале Х'юбер.

Важливим приписом етики службового листування є ствердження доброзичливого ставлення до адресата з використанням таких звичних стереотипних

закінчень як: *Best regards; Sincerely, Respectfully,* і т.п. Рекомендаційний лист – Letter of Introduction містить наступні стилістично значущі композиційні елементи:

привітання (salutation) – *Dear Colonel Jensen* (порівняймо з українським відповідником письмового звертання до вищого за званням і посадою офіцера: *п-ку Осьмаку І.О.*)

вступна фраза (opening lines), наприклад: *I received orders assigning me to your battalion and am writing to introduce myself.* – Я отримав наказ про подальше проходження служби у Вашому батальйоні і хочу відрекомендуватися. Якщо при перекладі перекладач опиратиметься на українські військові реалії, то переклад згаданої вступної фрази буде дещо іншим, а саме: Я отримав наказ про призначення мене на посаду у Вашому батальйоні для подальшого проходження служби і хочу відрекомендуватися. Річ у тім, що в Збройних Силах України (ЗСУ) військовослужбовець (в/с) разом із наказом про подальше проходження служби в іншому підрозділі автоматично отримує призначення на посаду. В арміях країн НАТО командири можуть самостійно вирішувати питання призначення на посаду новоприбулого в/с. Цей випадок яскраво ілюструє дилему, з якою стикаються військові перекладачі у виборі правильного варіанту перекладу. Такі випадки обумовлюють необхідність широкої обізнаності військового перекладача із реаліями країн-членів НАТО та їх врахування при перекладі.

Формула прощання (complimentary closing), наприклад: *I am looking forward to becoming a member of your fine organization.*

Sincerely, – З нетерпінням чекатиму можливості служити у такому високопрофесійному підрозділі, яким є ввірений Вам батальйон. Щиро Ваш.

Прийнятним і доречним вважається використання над особистим підписом гасла підрозділу на кшталт: *Climb to Glory! (10th Mountain Division, US Army) / Здіймаючись до слави! (10-а гірсько-піхотна дивізія США),* або традиційної назви підрозділу, наприклад: *"The Big Red One"(1st Infantry Division, US Army) / "Велика Червона Одиниця" (1-а піхотна дивізія США).*

Високим ступенем ідентичності характеризуються завершальні речення службових (доповідних) записок, якими послуговуються для листування у царині військово-цивільної співпраці: *Thank you for cooperation / Дякую Вам за співпрацю; Thank you in advance / Наперед вдячні Вам.* Хоча службова кореспонденція і позбавлена емотивності і не рясніє різноманіттям стилістичних фігур, та все ж трапляються випадки їх використання з метою мотивації та визнання заслуг. Яскравим прикладом порівняння слугує речення із вітального листа з нагоди отримання чергового військового звання: I am extremely proud of you and personally grateful for the opportunity to serve with a professional of your caliber. – Я надзвичайно Вами пишаюсь і особисто вдячний за можливість служити із професіоналом Вашого ґатунку. Таке порівняння є радше традиційним аніж оказіональним і логічно співвідноситься із військовою сферою. В даному випадку слово "caliber" ототожнюється із високими професійними якостями та особистими досягненнями у військовій сфері.

Окремої уваги заслуговують офіційні запрошення на урочисті події службового чи національного характеру. Офіційні запрошення створюються, а відповідно й перекладаються з урахуванням притаманних кожній національній мові кліше. [Корунець 2008, с. 288] Розглянемо основні кліше англомовних офіційних запрошень, оформлених як носіями мови, так і тими, для кого англійська мова є іноземною. При зіставленні подібних за змістом офіційних запрошень, складених представниками американських, польських, німецьких та грецьких миротворчих контингентів, ми переконались у відповідності всіх листів єдиному стилістично-структурному еталону. Розбіжності виявились надто незначними для представників різних мов та культур.

Найбільш "регламентованою" виявилась композиція запрошення командира німецького контингенту з нагоди святкування Дня німецької єдності. Стереотипність фраз офіційних запрошень визначається вживанням однозначних та точних штампів. Вони економлять час і обсяг документу, допомагають уникнути розбіжностей у розумінні змісту. Використані кліше, канцеляризми та штампи є звичним явищем і вони в жодному разі не применшують доброзичливого ставлення до інших національних контингентів:

… request the pleasure of your company at – … просить Вас завітати / запрошує Вас до; on the occasion of … – з нагоди …; Please have your seats taken by 1050 hours – займіть свої місця, будь-ласка, до 10:50 год.; Please arrive 20 minutes prior to the beginning of the Ceremony. A reception will follow. RSVP NLT 1 October 2001 – прохання дати відповідь на запрошення не пізніше 1 жовтня 2001 року. R.s.v.p. with enclosed reply card or by the phone – прохання дати відповідь на запрошення надіславши нам вкладену поштову листівку або зателефонувавши нам; (RSVP/R.s.v.p. – скорочені форми французького кліше – répondez s'il vous plaît; NLT – скорочена форма англомовного кліше – not later than).

Найбільш значущими є заходи, які проводяться з нагоди ротацій національних контингентів чи церемоній передачі повноважень при зміні командування. Основними формулюваннями урочистостей з нагоди передачі повноважень від вибуваючого командира до новоприбулого є: Transfer of Authority/Change of Command Ceremony between … outgoing Commander and … incoming Commander.

Вищенаведені приклади та їх аналіз свідчать про неоднорідність стилю англомовної миротворчої документації. Стилістичний аспект перекладу англомовної миротворчої документації полягає у правильному підборі лексико-граматичних засобів, який здійснюється у відповідності із загальною функціонально-комунікативною спрямованістю оригіналу та з урахуванням вітчизняних норм військової документації. Основні способи та прийоми відтворення стилістичних засобів документів оперативно-тактичного рівня, інформаційно-звітних документів та службової кореспонденції – використання повного або часткового відповідника, калькування, описове відтворення, вилучення етноспецифічного компонента й компенсація його нейтральним відповідником.

Врахування стилю оригіналу є необхідною передумовою досягнення адекватності перекладу. Правильний переклад бойових документів та службової кореспонденції передбачає відтворення чітко регламентованих стандартів та передачу стилістичного рисунку, і є запорукою умінь та навичок композиції таких документів. А це, в свою чергу, є необхідною умовою для успішного виконання завдань миротворчим підрозділом у тісній і плідній співпраці із іноземними партнерами у миротворчій діяльності.

Логічним продовженням перекладознавчого аналізу вищенаведених стилістичних параметрів та характеристик вважаємо дослідження морфолого-синтаксичних особливостей та прагматичних аспектів перекладу англомовного миротворчого дискурсу.

Література

Балабін В.В., Лісовський В.М. Чернишов О.О., Основи військового перекладу: (англ. мова): підручник / за ред. В.В. Балабіна. – К.: Логос, 2008. – 587 с. *Дубенко О.Ю.* Порівняльна стилістика англійської та української мов. Посібник. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2005. – 224 с. *Карабан В.І.* Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2002. – 564 с. *Корунець І.В.* Вступ до перекладознавства. Підручник. – Вінниця: Нова Книга, 2008 – 512 с. *Кумеда Ю.* …

плюс кодифікація усіх Збройних Сил // Військо України. – 2007. – № 8. – С. 26-29 *Нелюбин Л.Л.* Перевод боевых документов армии США. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Воениздат, 1989. – 270 с., ил. *Поберезська Г.Г., Волинець І.М.* Лінгвістичні основи документознавства та інформаційної діяльності: Навч. посіб. / За ред. І.Ю. Ющука. – К.: Знання, 2008. – 351 *Шаргай І.Є.* Комунікативно-прагматичні особливості французького ділового листа в оригіналі та перекладі: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16 / Київський нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 1998. – 16 с.